

Etäparisuhteen ylläpitäminen mobiilin kuvayhteyden avulla

Jyväskylän Yliopisto

XKVH012

Pauli Rekola

9.12.2007

Johdanto

Halaus, suudelma sekä silytys. Mitä tapahtuu, jos näitä ei voida parisuhteessa toteuttaa? Mitä jää jäljelle? Käsittelen tässä artikkelissa parisuhdetta fyysisen läsnäolon puutteen näkökulmasta. Miten etäistä parisuhdetta pidetään yllä? Miten ratkaistaan konflikteja? Valitsin tarkasteluun kuvayhteyden, joka sisältää sekä kuvan että äänenkäytön, koska koen sen monipuolisimmaksi viestimeksi, kun joudutaan olemaan kaukana toisistaan. Kuvayhteydessä yhdistyvät auditiivisuus sekä visuaalisuus, jota muut viestimet eivät tee. Visuaaliset viestimet yleensä pohjautuvat tekstiin. Kuvayhteys on myös yleistynyt huomattavasti nopeiden internet-yhteyksien ansiosta, jolloin on mahdollista lähettää reaaliaikaista kuvaa vaikka toiselle puolelle maailmaa ilman kuluja. Toinen nykyisin mahdollinen viestinnän muoto ovat videopuhelut kännykän välityksellä. Videopuhelut vaativat niihin kykenevän kännykän, eli siinä tarvitsee olla videopuheluihin tarkoitettu kamera ja nopean tiedonsiirron mahdollisuus sekä puhelun osapuolten pitää olla 3G-verkon verkon alueella, joten se ei toimi aivan missä vain. Tulen artikkelissa keskittymään kännykän välityksellä tapahtuvaan videopuheluun, mutta käsittelen myös tätä myös edeltäviä välineitä, koska mobiilissa videopuhelussa on niiden ominaisuudet ja enemmänkin. Näen tämän kehityksen historiallisena jatkumona.

Etenen artikkelissa siten, että ensin määrittelen keskeisimmät käsitteet. Sen jälkeen esittelen aikaisempia tutkimuksia aiheesta. Teen myös hypoteeseja ja jatkotutkimusehdotuksia. Lopuksi kokoan kaiken yhteen.

Määritelmiä

Parisuhde

Uusi suomen kielen sanakirja (2007) määrittelee parisuhteen seuraavasti: ”Parisuhde kahdenvälinen ihmissuhde, joka perustuu (seksuaaliseen) kiintymykseen.” Parisuhteen ensimmäinen taso on muodostunut, kun parisuhteen osapuolet käyttäytyvät reagoiden toisiinsa. He ovat tietoisia toistensa käyttäytymisestä samaan aikaan. Kumpikin tiedostaa, että toinen on tietoinen sekä omasta että varsinkin toisen käyttäytymisestä. Toisella tasolla suhdetietoisuus menee yli tiettyjen merkkien, joita en tässä lähde käsittelemään. Suhteella on tällöin menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. (Ylinen 2005, 43; Wilmot 1996, 17.) Leatham ja Duckin (1990, Duck 1996, 17 mukaan) mukaan suhde on syntynyt, kun voidaan uskoa sen tulevaisuuteen.

Tasotyyppien lisäksi parisuhdetta voidaan ajatella pienenä kulttuurina, koska sillä on omia normeja ja sääntöjä (Morton & Douglas 1981, Wilmot 1996, 18, mukaan). Tällä minikulttuurilla on myös omat narratiot, idiomit ja symbolit suhteen identiteetille (Wilmot 1996).

Parisuhteeseen kuuluu symboleja, jotka vaikuttavat siinä käyttäytymiseen. Suhteeseen kuuluu yhdessä tehtäviä asioita, kohtaamisrutiineja ja nimityksiä. Suhteessa tietyt tapahtumat tai objektit saavat erityismerkityksiä. Paikkojen ei tarvitse olla todellisia vaan ne voivat olla myös symbolisia. Abstraktit asiat voivat saada merkityksiä, kuten laulut tai elokuvat. (Baxter 1987, Wilmot 1996, 22 mukaan.)

Etäparisuhde

Etäsuhdetta muun muassa määrittelee Aylor (2003, 129–130), jonka mukaan etäsuhteen voi määritellä etäisyydeksi kilometreissa, eri kaupungeissa asumiseksi tai mahdottomuudeksi nähdä toisiaan melkein joka päivä (Dainton & Aylor 2001, Aylorin 2003, 130 mukaan).

Ylisen (2005, 43) mukaan parisuhteessa on tärkeää itsestään kertominen, avoimuus, kokemus samankaltaisuudesta ja etäsuhteen pitäminen tilapäisratkaisuna, josta pyritään pääsemään eroon. Esimerkiksi opiskelun takia voi joutua tilapäisesti olemaan eri paikkakunnilla. Teknologia tulee kyseeseen, kun etäsuhteessa halutaan ilmaista läheisyyttä. Ylinen myös pohtii, että teknologiavälitteinen viestintä saa myös enemmän ilmaisu-aikaa, koska ei ole fyysistä läheisyyttä, joka ilmaisisi tiettyjä asioita. Etäsuhteessa yleensä jätetään negatiivisista asioista puhuminen kasvokkaisviestintä tilanteisiin, koska tuntuu paremmalta puhua niistä kasvotusten. Teknologiavälitteisen viestinnän käytölle on tyypillistä ilmaista välittämistä ja läheisyyttä.

Matkapuhelin/kännykkä

”Sana matkapuhelin kuvaa laitetta, jolla voi soittaa ja ottaa vastaan puheluita matkalla tai liikkeellä ollessaan” (Mäenpää 2000, 147). Kännykkä puolestaan viittaa käden jatkeeseen (Mäenpää 2000, 147). Nykyään älypuhelimista käytetään sanaa multikka, joka ei vielä ole yleistynyt tutkimuskirjallisuudessa. Multikkaa käsitellessä on tärkeä muistaa jo kännykkää koskevat mahdollisuudet, koska multikka ei poista niitä vaan tuo niiden päälle enemmän ominaisuuksia.

Kuvayhteys

Kuvapuhelin ei ole mikään uusi laite, AT & T-yhtiö lanseerasi ensimmäisen kuvapuhelimen jo 60-luvulla. 80-luvulla videoneuvottelulaitteisto rantautui Suomeen, ja aluksi se saikin paljon huomiota. Videoneuvottelu yleistyi aluksi, mutta kiinnostus lopahti sen käyttökulujen ja tilavuokrien kalleuteen. Videoneuvottelulaitteistolle ei myöskään ollut standardeja vaan kaikilla piti olla samantyyppiset laitteet, mikä aiheutti usein ongelmia. Alussa laitteissa oli teknisiä ongelmia, kuvan- ja äänenlaatuakaan ei vastannut vaatimuksia. Kaikista suurin ongelma oli, että tämä oli vielä sidottu aikaan ja paikkaan. Näiden ongelmien vuoksi videoneuvottelu vietti hiljaiseloa kunnes tuli mahdolliseksi valjastaa tietokone videoneuvottelulaitteistoksi. Tähän tarvitaan

videoneuvottelukortti sekä riittävän nopea internet-yhteys. (Jäkälä 2000, 70, 82–83.) Lisäksi tämä edellytti myös tietokoneen kehittymistä sille tasolle, että se kykeni videoneuvottelukäyttöön. Tämä tietokonevälitteinen neuvottelu on kuitenkin paikkaan sidottu. Jäkälä (2000, 83) kertoo, ”odotukset kääntyvät kohti matkaviestimiä. Matkapuhelinpalvelujen laajemisen myötä seuraava looginen kehitysaskel voisi olla videoyhteyden tarjoaminen matkapuhelimitse.” Tämä on toteutunutkin, mutta yksi väliaskel ehti olemaan osittain.

Ennen langaton internet (WLAN) mahdollisti liikkumisen kymmenien metrien säteellä kannettavan tietokoneen kanssa. Samaan aikaan kuin multikat ovat yleistyneet, ovat mobiililaajakaistatkin. Kännykät, joissa ei ole videoneuvoitteluun tarkoitettua kameraa, voivat olla varustettuna nopealla tiedonsiirrolla, jolloin kannettavan tietokoneen kanssa silläkin saa videoyhteyden 3G-verkon alueella. En kuitenkaan käsittele sitä artikkelissa.

Nykyisin multikoiden kohdalla on kysymyksiä, onko niiden videon laatu riittävä ja onko mieluisaa käydä keskustelua maksimissaan 3-tuuman ruudulta. Nykyisin videon laatu on riittävä kasvokuvaan mutta esimerkiksi ympäristön näyttäminen voi olla kyseenalaista. Toinen ongelma on 3G-verkon kattavuus, jos astut verkon ulkopuolelle tai joudut katve-alueelle videopuhelu ei ole enää mahdollinen. Kännykkään verrattuna video vaatii enemmän keskittymistä, joten oheistekemisenä se ei aina ole toimiva.

Tutkimusta

Etäparisuhteesta

Tärkeää etäsuhteessa on tunnistaa se ennakoita. Tällöin erilläänoloa helpottamaan tarvitsee kehittää molemminpuolinen tukiverkosto. Koska ei voi olla kasvokkain, pitää löytää toinen keino kommunikoida. (Rohlfing 1995, Aylorin 2003, 132 mukaan.) Tähän tarpeeseen tekniset apuvälineet vastaavat. Ennen etäsuhteen alkamista pitäisi keskustella odotuksista ja sopia ”pohjasäännöt”. Kasvokkainoloaika pitää käyttää tehokkaasti jakaen hellyyttä ja muita tarpeita. Pitää olla avoin ja rehellinen, kehittää ja säilyttää luottamusta sekä keskittyä etäsuhteen hyviin puoliin (Rohlfing 1995, Aylorin 2003, 132 mukaan.)

Aylor (2003, 128–129) nostaa esiin etäsuhteen vaikeuksista taloudelliset rasitteet ja geografisen etäisyyden. Aylorin (2003, 129) mukaan Ficara ja Mongeau (2000) kertovat, että fyysinen poissaolo nostaa epävarmuutta sekä yleisellä että parisuhteen tasolla. Nykyiset kuvayhteydet ovat edullisia verrattuna vanhoihin tekniikoihin, joten taloudellista estettä ei ole. Kuitenkaan videopuhelu ei pysty välittämään sitä läheisyyttä ja koko nonverbaalisen viestinnän kirjoja, mihin kasvokkaisviestintä pystyy.

Huolet siitä, että toiselle on sattunut jotain, voi helpottua jatkuvalla yhteydenpidolla. Jatkuva yhteydenpito voi myös synnyttää tunteen, että eletään yhdessä. (Mäenpää 2000, 136.) Sanallisessa vestinnässä, johon puheyhteydet muodostuvat, on helppo valehdella toiselle. Kuvayhteyden uskotaan poistavan tätä, koska tällöin toinen näkee toisen. Jos näkee, esimerkiksi kasvoissa jotain epäilyttävää, voi hän pyytää näyttämään lähemmin.

Parisuhteeseen kuuluu sen saavuttaminen, kehittäminen ja huolehtiminen (Duck 1998, 80). Kuvayhteys vastaa etenkin tarpeeseen huolehtia parisuhteesta. Parisuhteen kehittäminen voi olla vaikeaa, koska viestinnästä puuttuu tai on vajavaisena monta elementtiä kuten nonverbaalinen viestintä. Huolehtimiseen se sopii, koska siinä pysytään toisen elämässä mukana ja kuullaan, mitä toinen tekee tai mitä on mahdollisesti ajatellut.

Toisen jaon mukaan kaukosuhteessa on normaalia - ja vakavaa tapailua, kihloissa - ja naimisissa oloa. Tätä tutkimusta tehdessä huomattiin teknologian lisänneen etäsuhteiden määrää. (Aylor 2003, 127.) Aylor ei erittele, onko etäsuhteella erillainen vaikutus suhteen eri vaiheissa. Hän ei ota huomioon, että myös globalisaatiolla on saattanut olla vaikutusta etäsuhteiden lukumäärän kasvuun.

Parisuhdekäyttäytymistä on tutkittu ja on löydetty käyttäytymisestä positiivisia sekä negatiivisia piirteitä (Aylor 2003, 127). Parisuhdekäyttäytymisessä on verbaalisia ja nonverbaalisia piirteitä. Verbaalisia positiivisia piirteitä ovat samanmielisyys, vahvistaminen, integroituminen, ongelman ratkaiseminen, kohteliaisuus, anteeksiannon osoittaminen, ja miellyttävä käytös. Nonverbaalisia puolestaan ovat hymy, empaattinen ilme, nyökkäys, avoimet kädet, iloisuus, välittäminen, rento asento ja eteenpäin nojaaminen. Negatiiviset piirteet ovat positiivisten suorat vastakohtat. (Montgomery 1996, 127.) Voidaankin kysyä, että ovatko nämä parisuhteen piirteitä vai ovatko nämä ylipäätään kommunikaation piirteitä. Näitä piirteitä miettiessä käy selväksi, että kuvayhteys pystyy välittämään näitä kaikkia. Tässä ei ole yhtäkään piirrettä, joka perustuisi kosketukseen tai fyysiseen läsnäoloon kuten kiinnostuksen osoittaminen nojaamalla eteenpäin saa kuvayhteydessä aikaan sen, että ihminen on lähempänä näyttöä ja täten yleensä lähempänä kameraa, jolloin vastaanottaja näkee, että toinen on tullut lähemmäksi.

Mobilisuus

Toisin kuin normaalit kuvayhteydet, ovat kännykän varassa olevat yhteydet ”vapaita” ajasta ja paikasta. Mäenpää (2000, 137–138) nostaa esille peruskännykän kohdalla, että ei ole ikinä sattumaa mistä soittamme, vaan soittamme paikasta, josta haluamme puhua tai missä on hyvä puhua. Nykyään puhuminen ei tapahdu tilassa vaan ajassa, joista esimerkkinä voisi nostaa esiin Ex-tempore puhelut (Mäenpää 2000, 135; 145). Ex-tempore puhelut syntyvät usein silloin, kun on aikaa tehdä jotain, mutta ei ole mitään tekemistä, tai kun huomataan matkaavan jonkun läheltä ja

olevan riittävästi aikaa kasvokkaiselle kohtaamiselle. Missä vain oleminen voi kannustaa kuvayhteyteen. Kuvayhteydessä ei tarvitse kysyä, missä olet? Mitä teet? (Mäenpää 2000, 135.) Voimme nähdä toisen ympäristön ja hänen tekemisensä. Mäenpää (2000, 132–138) nostaa esiin kontrolloimisen ja vahtimisen. Voimme missä tilanteessa tahansa soittaa toiselle ja kysyä. Mahdollisesti hän ei ole osannut ajatella mobiilia kuvayhteyttä 2000-luvun taitteessa, ja hän vain nostaa esiin, että tällainen voi tulla tulevaisuudessa mutta ei luo hypoteeseja siitä.

Videoyhteyttä on perusteltu viestintäsuhteen läheisyydellä (Ylinen 2005, 74). Videoyhteydessä kuitenkin häiritsee fyysisyyden ja katsekontaktin puute. Tärkeää kuitenkin teknologiavälitteisessä viestinnässä on vuorovaikutuksen ylläpito. (Ylinen 2005, 83.) Suhde kehittyy vain vuorovaikutuksessa, joten jatkuva vuorovaikutus on erittäin merkityksellistä. Sanotaankin nonverbaalisen viestinnän olevan tärkeää ja videoyhteys on väline, joka mahdollistaa suurimman osuuden siitä.

Mäenpää (2000) nostaa kahdessa paikassa olemisen kännykän välityksellä mahdolliseksi vaikka se onkin keksitty kännykkäpuhelua varten kyseisessä artikkelissa, on se relevantimpi kuvapuhelusta puhuttaessa. Siinä nähdään konkreettisesti kaksi eri tilaa ja jopa kaksi eri diskurssia, jos toinen henkilö näyttää kuvan välityksellä sen mitä hän näkee. (Mäenpää 2000, 135–140.) Etenkin parisuhteessa halutaan kokea läheisyyttä. Läheisyys ei kuitenkaan ole suhteen edellytys. Läheisyyttä koetaan myös monella eri tavalla. (Ylinen 2005, 42.) Läheisyys koetaan merkittävänä lisänä suhteessa ja se yleensä auttaa suhdetta kestävämpään tai jopa kehittymään.

Kännykän käyttö kuuluu osaksi liikkuvaa ja nopeaa elämäntapaa. Ihmiset puhuvat usein kännykkäänsä juuri autossa ollessaan. He sanovat sen olevan parasta seurusteluaikaa kavereiden kanssa. Tämä liikkuva, mutta yksityinen tila osana kaupunkiympäristöä kannustaa ihmisiä viestimään toisilleen. (Mäenpää 2000, 137–146.) Nykyisin suomessa ei saa käyttää kännykkää ajaessa muuten kuin hands freeillä varustettuna. Kuvapuhelu aiheuttaa tähän käyttäytymiseen muutoksia. Puhelin ei saa olla missä vain vaan se pitää olla paikalla, josta se pystyy näyttämään kuvaa puhujasta tai maisemasta. Näen myös jatkosovelluksena multikan kytkemisen auton av-järjestelmään, jolloin se voisi näyttää peruutuskameran kuvaa tai esim. katon rajaan voisi upottaa kameran, joka näyttää aina kuljettajan rintakuvassa, jolloin ei tarvitsisi olla huolissaan, että onko puhelin hyvin. Vaarana kuitenkin autossa tapahtuvalle videopuhelulle on, että kuski kiinnittää huomion toisen kuvaan eikä ajamiseen. Täten voidaankin kysyä, säilyykö yleisimmässä ympäristössä äänipuhelu vaikka se olisi kuvan lähettämiseen erinomainen paikka. Velvoitetaanko aina, jos itse lähettää kuvaa, saamaan toisen kuvaa takaisin. Päteekö tähän vaihdannan laki? Ajatellen paljon autolla matkustavia, kuten rekkakuskeja, toisiko useimmiten yksipuolinen kuvapuhelu jotain uutta viestintään ja auttaisiko se suhdetta.

Toinen suosikkiaika puhumiseen on kaikenlainen luppoaika, kuten odottaminen. Nykyihminen haluaa olla mahdollisimman tehokas, joten hän voi esim. käyttää lääkärin odotusajan tupakointiin eikä välttämättä edes käy ilmoittautumassa vastaanottoon fyysisesti vaan hoitaa sen puhelimella (Mäenpää 2000, 137–146.) Kuvapuhelu voi vähentää puheenaiheita, koska voi näyttää mitä tarkoittaa esim. karulla odotus huoneella. Toisaalta se voi tuoda uusiakin asioita, kuten voi yhdessä ihastella Picasson maalausta. Parisuhteessahan ovat tärkeitä yhteiset kokemukset, jolloin esimerkiksi taulun kokeminen yhdessä auttaisi suhdetta.

Kännykkä näyttäisi edistävän keskinäisviestintää (Mäenpää 2000, 133). Se ei kuitenkaan edistä tuntemattomien kanssa juttelemista, vaan kavereiden kanssa keskustelua arjen polttavista asioista. Parisuhteen osapuoli on yleensä kaikkein läheisin, joten hänelle asioista kertominen lisääntyy viestintävälineiden myötä. Kuitenkin yksityisesti puhutusta tulee julkista, kun se tehdään julkisessa tilassa. Ihmiset eivät voi valita mitä muut saavat kuulla. Julkista puhumista ohjaavat kuitenkin sosiaaliset normit (Mäenpää 2000, 137–146.) Toisin kuin kännykällä soitetusta puhelusta, ei kuvapuhelusta saada julkista niin helposti, koska kännykän pieni näyttö rajoittaa katsojien määrää. Nykyiset puhelimet saa kytkettyä dataprojektoriin tai televisioon, jolloin videopuhelusta saisi julkisen, mutta se on monessa tilanteessa liian vaivalloista eikä tähän mobiilin videon laatu riitäkään. Useimmiten halutaankin pitää yksityispuhelut yksityisinä ja julkiset videopuhelut voidaan helpommin toteuttaa tietokonevälitteisesti.

Jatkokysymyksiä

Mäenpää (2000) nostaa esiin, että aina valitaan paikka soittamiselle, mutta mikä on tyypillisin paikka soittamiselle kun hoidetaan yksityisyyttä? Onko se kodin yksityisyys vai tapahtuuko se välittömästi jossakin tilanteessa? Miten kuvayhteys muuttaa soiton paikkaa, eikö enää valita sitä rauhallisinta kohtaa? Valitaanko se kauneuden perusteella?

Mäenpää (2000) puhuu artikkelissaan myös kännykän käyttämisestä. Itsestäni olisi aiheellista tutkia, millaisissa tilanteissa ihmiset käyttävät mobiilia kuvayhteyttä. Käyttävätkö ihmiset sitä kodin yksityisyydessä vapautuneesti vai suosivatko ihmiset silloin tietokonevälitteistä viestintää (CMC, Computer-Mediated Communication).

Voisi tutkia myös tarkemmin, miten kuvayhteys vaikuttaa suhteen eri vaiheissa. Miten se vaikuttaa tapailu-, seurustelu-, kihlaus-, avioliitto ja lapsen saamisen vaiheissa. Olisi mielekästä tutkia, miten kuvayhteys vaikuttaa suhteen eri osiin, kuten sitoutumiseen, osallistumiseen (perheessä), työhön (suhteen eteen), suhteen kokemiseen erikoislaatuisena, särkyvyyteen, kunnioitukseen ja manipulaatioon. (Owen 1984, Wilmot 1996, 18-19, mukaan.)

Lopuksi

Kaikesta teoriasta ja tutkimuksesta päätellen kuvayhteys on merkittävä asia etäsuhteessa. Sillä pystyy hoitamaan suhdetta, johon muut kanavat eivät pysty. Mobiili kuvayhteys puolestaan mahdollistaa, että kiinnostavat asiat ja kuvat pystytään välittämään toiselle melkein missä vain. Läheisyyden kaipuun lieventämisessä kuvayhteys on paras väline, kuitenkin kasvokkaisviestintää kannattaa harjoittaa etäsuhteessa niin paljon kuin mahdollista, koska se kehittää ja ylläpitää suhdetta parhaiten. Huolimatta siitä, että mobiili kuvayhteys on useimmiten paras väline, muita viestintätapoja ei saa unohtaa. Monesti jokin säilytettävä viesti, johon pystyy palaamaan, saa suurempia merkityksiä kuin ohi menevä videopuhelu. Tästä esimerkkinä rakkauskirjeet, tekstiviestit ja runot.

Kirjallisuus:

Aylor, B. A. 2003. Maintaining Long-Distance Relationships. Teoksessa D. J. Canary & M. Dainton (toim.) Maintaining Relationships Through Communication. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 127–139.

Duck, S. 1998. Human Relationship. 3th edition. London, Sage.

Jäkälä, M. 2000. Videoitua viestintää. Teoksesse M. Valo (toim.) Nykytietoa puheviestinnän opetuksesta. Jyväskylä: Kopijyvä, 68–85.

Kasesniemi E.-L., Ahonen A., Kymäläinen T. & Virtanen T. 2003. Elävän mobiilikuvan ensi tallenteet : käyttäjien kokemuksia videoviestinnästä.

<<http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2003/T2204.pdf> 20.11.2007 >. Viitattu 19.11.2007.

Uusi suomen kielen sanakirja 1.0a, 2007. MOT Gummerus.

<<http://mot.kielikone.fi/mot/jyu/netmot.exe> >. Viitattu 24.11.2007.

Montgomery, B. 1996. Communication Standards for Close Relationship. Teoksessa K. Galvin & P. Cooper (toim.) Making Connections. Readings in Relational Communication. Los Angeles: Roxbury Publishing Company, 124–134.

Mäenpää, P. 2000. Digitaalisen arjen ituja Kännykkä ja urbaani elämäntapa. Teoksessa T. Hoikkala & J.P. Roos (toim.) 2000-luvun elämä: sosiologisia teorioita vuosituhannen vaiheesta. Helsinki: Gaudeamus, 132–152.

Ylinen, A. 2005. Teknologiavälitteinen vuorovaikutus läheisissä viestintäsuhteissa. Jyväskylä: Kopijyvä.

Wilmot, W. 2000. The Relational Perspective. Teoksessa K. Galvin & P. Cooper (toim.) Making Connections. Readings in Relational Communication. Los Angeles: Roxbury Publishing Company, 16–25.